

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Моніторинг освітнього процесу в умовах воєнного стану включає такі етапи:

1. Збір і аналіз інформації про стан освітнього процесу. Важливо отримувати дані про кількість здобувачів вищої освіти, які продовжують навчання, рівень відвідуваності, успішність, а також про фінансове забезпечення закладів освіти.

2. Оцінка якості освітнього процесу. Враховуючи умови воєнного стану, слід звернути увагу на якість навчання, виконання навчальних програм, використання новітніх педагогічних технологій та дистанційного навчання.

3. Забезпечення безпеки учасників освітнього процесу. Необхідно вживати заходів для захисту здоров'я та безпеки студентів і викладачів, забезпечення санітарно-епідеміологічних норм, дотримання профілактичних заходів.

4. Взаємодія зі студентами та викладачами. Підтримка комунікації, надання необхідної інформації, відповіді на запитання та вирішення проблем, які виникають учасникам освітнього процесу.

5. Розробка плану дій для управління освітнім процесом в умовах кризи. Включаючи в себе планування фінансових, організаційних та методичних заходів для забезпечення безперервності навчального процесу під час воєнного стану.

Моніторинг освітнього процесу в умовах воєнного стану є важливою складовою для забезпечення ефективності навчання, захисту життя та здоров'я учасників та забезпечення належної якості освіти. При розгляді питань, пов'язаних з моніторингом освітнього процесу слід звертати увагу на науковий доробок низки фахівців, серед яких І. І. Проценко, К.М. Гудименко, Г. М. Чирва та ін. Моніторинг - це система збору, обробки, зберігання й поширення інформації про яку-небудь систему чи окремі її елементи, яка орієнтована на інформаційне забезпечення управління даною системою, що дозволяє висловлювати судження про її стан і дає можливість прогнозувати її розвиток [1].

Отже, моніторинг повинен забезпечити збалансовану відповідність освітнього процесу в умовах воєнного стану, встановленим цілям. До таких цілей слід, перш за все, віднести надання освітніх послуг у встановлених обсягах, відповідно до визначених освітніх програм і планів. Г. М. Чирва узагальнила існуючі теорії та практики освіти щодо такого моніторингу. Вона з'ясувала, що окремі вчені розглядають моніторинг як засіб удосконалення системи інформаційного забезпечення управління освітою (П. Анісімов, А. Ковальов, Л. Майоров та ін.), інші – як метод підвищення стратегічного планування розвитку середньої й вищої професійної освіти (А.

Галаган, А. Савельєв, Л. Семушина), підкреслюють, що створення та повноцінна реалізація системи управління навчального процесом на засадах моніторингу забезпечує можливість ефективно впливати на якість професійної підготовки фахівців [2].

Моніторинг в умовах воєнного стану – це засіб відстеження (оцінювання), який дає можливість зробити висновки щодо освітнього процесу. До основних функцій такого моніторингу слід віднести інформаційну, яка полягає у зборі статистичної інформації про результати функціонування системи освіти та аналітичну, за якою аналізуються та інтерпретуються отримані показники [3].

Управлінський моніторинг в умовах воєнного стану важливий для забезпечення ефективності освітнього процесу в таких особливих умовах. В рамках цього моніторингу можна виробити рекомендації щодо проведення занять, контролю знань та підсумкової атестації, які допоможуть забезпечити якісну освіту з урахуванням специфіки воєнного стану. Для певних категорій здобувачів вищої освіти, таких як особи, що перебувають в лавах Збройних Сил України, в підрозділах територіальної оборони або займаються волонтерською діяльністю, слід внести зміни до затвердженого графіка освітнього процесу з урахуванням поточних змін. Наприклад, у зоні бойових дій можуть використовуватись військові тренажери або симулятори для проведення практичних занять, що дозволяє учням набувати необхідних навичок безпосередньо на полі бою. Крім того, можуть бути внесені зміни до контролю знань, адаптуючи його до специфічних умов. Наприклад, використовуючи тестування в онлайн-режимі або віддалено з метою забезпечення безпеки учасників.

Важливо, щоб управлінський моніторинг і внесення змін до освітнього процесу відбувалися регулярно і з урахуванням актуальних умов. Це дозволить забезпечити якісну освіту для здобувачів освіти в умовах воєнного стану. Дистанційна освіта стала популярною формою навчання завдяки розвитку інформаційних технологій. Комп'ютери, мобільні пристрої, інтернет-технології та засоби комунікації дозволяють отримати освіту незалежно від місця проживання. Однією з переваг дистанційного навчання є доступність. Люди, які мешкають у віддалених регіонах або не мають можливості регулярно відвідувати навчальні заклади через роботу або сімейні обставини, можуть отримати освіту безпосередньо у своєму будинку.

Крім того, дистанційна освіта дозволяє гнучко планувати навчання в залежності від власного графіка. Люди можуть вчитися у зручний для себе час, уникнути додаткових витрат на дорогу та проживання у іншому місті.

Дистанційна освіта також дає можливість використовувати широкий спектр навчальних ресурсів. Навчальні матеріали, відеолекції, інтерактивні завдання та інші інформаційні ресурси можуть бути доступні студентам в будь-який час. Однак, дистанційна освіта також має свої виклики. Вона вимагає від студента високої самодисципліни та відповідальності. Важливо вміти організувати свій час та мотивувати себе до навчання без постійної присутності викладача. Також, деякі люди вважають, що дистанційна освіта

не надає такого ж якісного взаємодії з викладачем та спілкування з однокурсниками, як у традиційній освіті. Однак, з розвитком технологій з'являються нові можливості для віртуальної комунікації та колаборації, що допомагають позбутися цих обмежень.

Усі ці чинники враховуються при розробці дистанційних навчальних програм та ресурсів, що дозволяє забезпечити якісну освіту для студентів, які обирають цю форму навчання. З кожним роком дистанційна освіта стає все популярнішою та приносить значний внесок у розвиток освітньої системи.

Ярослав Жукровський, який є юристом за фахом, розрізняє поняття дистанційна освіта і дистанційне навчання. Дистанційна освіта, це свідомий вибір здобувачем отримання знань, дистанційне навчання - це вимушений захід, пов'язаний з неможливістю відвідувати заняття у зв'язку з пандемією або наприклад природними або техногенними негараздами [4]. Дослідження проведені Іванюк І. В., дають нам можливість зрозуміти наступне: дистанційне навчання робить акцент на учня, і це особливо доречно, коли студенти беруть на себе велику відповідальність за своє навчання, яке відбувається на відстані. Термін також означає очікувані результати дистанційної освіти [5]. Положення про дистанційне навчання, прийняте Міністерством освіти і науки України, трактує дистанційне навчання, як індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [6].

До завдань з цієї форми навчання відносять:

- здобуття освіти у відповідності з конституційним правом кожного громадянина України;
- підвищення кваліфікації;
- дотриманням усіх прав і свобод під час навчання.

У вищих навчальних закладах навчання за цією формою навчання можна здійснювати у наступних формах::

- навчальні заняття;
- виконання проектних завдань;
- практична підготовка;
- контрольні заходи.

До недоліків, які виникають при дистанційній освіті Т.В. Коханська, Н.В. Ключникова відносять невирішені питання проведення контролю знань студентів; доступ до глобальних бібліотек, баз даних найбільших університетів, жива робота з викладачами й іншими слухачами, здача іспитів у режимі "онлайн", цифрове відео - поки що так і залишаються проблемами [7]. Труднощі дистанційного навчання вивчали А. А. Олешко, О. В. Ровнягін та В. Р. Годз, вони звернули увагу на відсутність «живого» контакту між викладачем і студентом; недостатнє технічне забезпечення освітнього процесу; недостатній рівень володіння учасниками освітнього процесу засобами інформаційних і комунікаційних технологій; ризик проявів

академічної недоброчесності; ризик необ'єктивного оцінювання студентів; відсутність досконало розроблених он-лайн курсів; ризик використання он-лайн курсів сумнівної якості в умовах екстреного розроблення матеріалу та неможливості повноцінного його обговорення на засіданні кафедри [8]. До інших недоліків відносять: необхідність у сильній мотивації навчатись; втрата інтересу до навчання; відсутність комунікабельності, впевненості та навичок роботи у команді [9]. Леся Лимар [10] говорячи про недоліки, відзначила абсолютну залежність організації процесу навчання від стану мережі інтернет та технічних засобів; психологічну неготовність студентів і викладачів до такого формату занять; низький рівень інформаційно-технічної освіти викладачів; наявне негативне ставлення до дистанційного навчання як такого, що не забезпечує належний рівень освіти.

Окрім цих основних недоліків, можна також зазначити інші негативні аспекти дистанційного навчання. Деякі з них включають:

1. Відсутність прямого взаємодії з викладачем: у дистанційному навчанні учні не можуть отримати миттєву відповідь на свої питання і не можуть налагодити безпосередню комунікацію з викладачем. Це може затримати процес навчання і створити затримку в засвоєнні матеріалу.

2. Недостатня мотивація: цей вид навчання може бути менш стимулюючим, оскільки відсутня пряма взаємодія з однокласниками і викладачем. Учні можуть почуватися менш залученими і не мають змоги отримати мотивацію від колективної навчальної діяльності.

3. Відсутність соціального взаємодії: один з найбільших недоліків дистанційного навчання - відсутність можливості спілкуватися та взаємодіяти з однокласниками. Учні не можуть спілкуватися, ділитися ідеями та досвідом з іншими студентами.

4. Залежність від технологій: учні, які навчаються дистанційно, повинні мати стабільний доступ до комп'ютера та Інтернету. Це може створити проблеми для тих, хто має обмежений доступ до технологій або знаходиться в місцях зі слабким зв'язком.

5. Висока самодисципліна: для успішного дистанційного навчання потрібна висока самодисципліна і здатність до самоконтролю. Без постійної мотивації та дисципліни учні можуть відставати в навчанні та не досягати успіху.

Хоча дистанційне навчання має свої недоліки, воно також має свої переваги. Цей вид навчання є зручним та гнучким, дозволяючи учням власним темпом засвоювати матеріал та працювати з будь-якого місця. Крім того, воно може бути ефективним для тих, хто має обмежений доступ до традиційної освіти. Однак, необхідно вирішити основні недоліки, щоб забезпечити якісне дистанційне навчання для всіх студентів. Таким чином, всі студенти мають можливість отримати якісну освіту незалежно від свого фінансового стану. Крім того, дистанційне навчання дає змогу займатися самостійно і розвивати особисту дисципліну. Він також дозволяє студентам вивчати власним темпом, враховуючи їх індивідуальні потреби і ритм життя.

Дистанційна освіта також розширює доступ до навчання для людей з обмеженими можливостями або тим, хто проживає в віддалених регіонах. Вона наочно демонструє значення технологій в сучасному світі і навчає студентів використовувати різноманітні цифрові інструменти. Крім того, дистанційна освіта сприяє розвитку комунікаційних навичок, оскільки студенти часто взаємодіють один з одним та з викладачами в онлайн-середовищі.

Підводячи підсумок слід зазначити наступне, моніторинг освітнього процесу в умовах воєнного стану повинен забезпечити розробку обґрунтованих рішень для покращення навчального процесу.

Література:

1. Моніторинг якості освіти: принципи, форми, вимоги : довідник-посібник. – Хмельницький : ХОШПО. – 2013. – 61 с.
2. Чирва Г. М. Освітній моніторинг як інструмент державного управління якістю вищої освіти. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2019/tom_2/21.pdf. (дата звернення 02.04.2022).
3. Проценко І. І., Гудименко К.М. Моніторинг як інструмент визначення якості освіти. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/1573/1/Monitoring%20yaki%20instrument%20.pdf> (дата звернення 07.04.2022).
4. Дистанційне навчання і дистанційна форма здобуття освіти – це не одне і теж. URL: <https://radiopershe.com/news/dystantsiyne-navchannia-i-dystantsiy-na-forma-zdobuttia-osvity-tse-ne-odne-i-tezh>.
5. Іванюк І. В. Формування понятійно-термінологічного апарату з питань розвитку дистанційної освіти. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/14343034.pdf>.
6. Положення про дистанційне навчання: Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>.
7. Коханська Т.В., Ключникова Н.В. Переваги та недоліки дистанційної освіти в умовах розвитку інформаційних технологій та телекомунікацій. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/48405756.pdf>.
8. Олешко А.А., Ровнягін О.В., Годз В.Р. Удосконалення дистанційного навчання у вищій освіті в умовах пандемічних обмежень. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/1_2021/5.pdf.
9. Пройдакова Ж.Т. Переваги та недоліки дистанційного навчання. URL: <https://naurok.com.ua/perevagi-ta-nedoliki-distanciynogo-navchannya-255316.html>.
10. Лимар Л. Основні переваги та недоліки дистанційного навчання іноземних мов у немовному закладі вищої освіти URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/583/513>.